

**Briuselis, 2026 m. liepos 3 d.
(OR. en)**

11125/26

**ECOFIN 915
UEM 319
SOC 444
EMPL 246
COMPET 859
ENV 835
EDUC 301
ENER 457
JAI 895
GENDER 132
JEUN 175
SAN 533
ECB
*EIB***

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	TARYBOS REKOMENDACIJA dėl Kipro ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu COM(2026) 213 final grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir dėl kurio susitarė įvairūs Tarybos komitetai ir kurio galutinę redakciją parengė Ekonomikos ir finansų komitetas.

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Kipro ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97¹, ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

¹ 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

kadangi:

- (1) Reglamente (ES) 2024/1263 nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti užtikrinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir įtraukų ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą;
- (2) 2025 m. lapkričio 25 d. Komisija priėmė nuomonę dėl Kipro 2026 m. biudžeto plano projekto. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2026 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Kipras nenurodytas kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos², rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje ir pasiūlymą dėl 2026 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos priėmė 2026 m. balandžio 21 d., o bendrą užimtumo ataskaitą ir rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo – 2026 m. kovo 9 d.;
- (3) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti Sąjungos konkurencingumą pasaulyje. Kaip esminiai tvaraus ekonomikos augimo ramsčiai, joje nustatytos trys būtinos transformacijos: inovacijos; priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumo užtikrinimas; saugumas. Nuo tada, kai buvo paskelbtas konkurencingumo kelrodis, juo remtasi vykdant Europos semestro darbą, užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su ES strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

² OL C, C/2026/2434, 2026 4 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) 2026 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP)³ galutinį etapą. Įgyvendinant Europos semestro politikos prioritetus itin svarbūs buvo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planai kartu su sanglaudos politikos finansavimu, nes buvo reikalaujama, kad šiais planais būtų veiksmingai sprendžiami visi per pastaruosius ciklus atitinkamose konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatyti uždaviniai arba didelė jų dalis, o pagal Europos sanglaudos politiką finansuojamomis programomis – atsižvelgiama į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Artėjant EGADP įgyvendinimo laikotarpio pabaigai, tebėra labai svarbu tęsti pagal EGADP remiamas ir įgyvendinamas reformas ir investicijas, visų pirma tas, kurios padeda spręsti konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius, ir jomis remtis;
- (5) 2026 m. birželio 3 d. Komisija paskelbė 2026 m. Kiprui skirtą ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Kipro padaryta įgyvendinant jam skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip jis įgyvendina EGAD planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Kiprui kylantys aktualiausi iššūkiai. Be to, joje įvertinta pažanga, Kipro padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

³ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos vertinimu ir rekomendacija, priėmė Rekomendaciją, kuria pritariama Kipro nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui⁴. Planas apima 2025–2028 m. laikotarpį, o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus. Taryba rekomendavo tokį didžiausią grynujų išlaidų augimo tempą: 6,0 % 2025 m., 5,0 % 2026 m., 5,4 % 2027 m. ir 4,3 % 2028 m.; tai atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2023 bazinius metus, t. y. 8,9 % 2025 m., 14,3 % 2026 m., 20,5 % 2027 m. ir 25,7 % 2028 m.;
- (7) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija paragino valstybes nares prašyti koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas⁵; 2025 m. kovo 6 d. šį pasiūlymą palankiai įvertino Europos Vadovų Taryba. Valstybės narės vis dar gali prašyti aktyvuoti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą bet kuriuo metu iki 2028 m., jei jos atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 26 straipsnyje nustatytus kriterijus;
- (8) 2026 m. balandžio 30 d. Kipras pateikė 2026 m. metinę pažangos ataskaitą⁶ dėl rekomenduojamo didžiausio grynujų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius iššūkius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo;

⁴ 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Kipro nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/639, 2025 2 10, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/639/oj>).

⁵ Komisijos komunikatas „Atsižvelgimas į gynybos išlaidų padidinimą Stabilumo ir augimo pakte“, Briuselis, 2025 3 19, C(2025) 2000 final.

⁶ 2026 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos adresu https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

- (9) 2025 m. realiojo BVP augimas buvo 3,8 %, o infliacija pagal SVKI – 0,8 %. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 2,3 % 2026 m. ir 2,7 % 2027 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,6 % 2026 m. ir 2,2 % 2027 m.;
- (10) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis⁷, Kipro valdžios sektoriaus perteklius sumažėjo nuo 4,1 % BVP 2024 m. iki 3,4 % BVP 2025 m. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad 2026 m. perteklius sudarys 2,1 % BVP, o 2027 m. – 2,5 % BVP. Pertekliaus sumažėjimą 2026 m. daugiausia lemia bendros mokesčių reformos įgyvendinimas metų pradžioje. Pertekliaus padidėjimas 2027 m. daugiausia susijęs su didesnėmis mokestinėmis pajamomis nustojus taikyti mažesnius PVM tarifus elektros energijai ir pagrindinėms prekėms, be to, jis atspindi bendrą geresnę augimo perspektyvą;
- (11) Remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinės politikos kryptis⁸, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo skatinamoji ir atitiko 1,8 % BVP. Numatoma, kad 2026 m. ji bus skatinamoji (jos kryptis – 0,4 % BVP), o 2027 m. – stabdomoji (jos kryptis – 1,2 % BVP);
- (12) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis⁹, Kipro valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 62,7 % BVP 2024 m. pabaigoje iki 55,0 % BVP 2025 m. pabaigoje. Skolos santykio sumažėjimas 2025 m. daugiausia atspindi 4,5 % BVP pirminį perteklių ir tai, kad nominalusis BVP auga daugiau nei dvigubai sparčiau nei palūkanų mokėjimai. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos sumažės iki 50,4 %, o iki 2027 m. pabaigos dar sumažės iki 45,5 %. Skolos santykio sumažėjimas 2026 ir 2027 m. daugiausia atspindi 3,3 % BVP pirminį perteklių 2026 m. ir 3,7 % BVP pirminį perteklių 2027 m. Taip pat numatoma, kad abejais metais nominalusis BVP toliau augs maždaug dvigubai sparčiau nei palūkanų mokėjimai;

⁷ Eurostato euro rodikliai, 2026 m. balandžio 22 d.

⁸ Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

⁹ Eurostato euro rodikliai, 2026 m. balandžio 22 d.

- (13) remiantis Komisijos 2026 m. pavasario prognoze, bendros valdžios sektoriaus išlaidos gynybai Kipre 2025 m. sudarė 1,8 % BVP ir numatoma, kad 2026 m. jos bus tokio paties lygio;
- (14) Sąjungai ir toliau kyla energijos tiekimo sutrikimų ir padidėjusio kainų nepastovumo rizika, kurią dar labiau didina geopolitinė įtampa, daranti poveikį pasaulinėms naftos ir dujų rinkoms. Per 2022–2023 m. energetikos krizę įgyta patirtis parodė, kad plataus masto ir netikslinės priemonės lemia didelius fiskalinius kaštus ir yra socialiai ir ekonomiškai neefektyvios. Nuo karo Artimuosiuose Rytuose pradžios 2026 m. vasario mėn. Kipras ėmėsi fiskalinės politikos priemonių, kad sušvelnintų didelių energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms¹⁰. Jos apima netikslinį elektros energijai taikomo PVM sumažinimą (iki 2027 m. kovo mėn.) ir netikslinį kurui taikomų akcizų sumažinimą (2026 m. balandžio–birželio mėn.), taip pat tikslines subsidijas ūkininkams (2026 m. balandžio ir gegužės mėn.), oro transporto bendrovėms (2026 m. birželio–rugsėjo mėn.) ir turizmo pramonei (2026 m. balandžio mėn.). Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad šių priemonių fiskaliniai kaštai 2026 m. sudarys apie 0,1 % BVP. Remiantis Komisijos įverčiais, jei šios priemonės liktų galioti iki 2026 m. pabaigos, jų fiskaliniai kaštai 2026 m. sudarytų 0,3 % BVP;
- (15) remiantis Komisijos skaičiavimais, grynosios išlaidos Kipre 2025 m. išaugo 9,6 %, o 2024 ir 2025 m. iš viso – 11,8 %. 2025 m. grynujų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą ir atitinkamas metinis nuokrypis sudaro 1,3 % BVP. Vertinant 2024 ir 2025 m. kartu, bendras grynujų išlaidų augimo tempas taip pat viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą ir atitinkamas bendras nuokrypis sudaro 1,0 % BVP. Be to, kaip minėta, 2025 m. biudžeto būklė buvo perteklinė, o valdžios sektoriaus skola nesiekė 60 % BVP;

¹⁰ Tai atspindi padėtį iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino (2026 m. gegužės 4 d.).

- (16) remiantis Komisijos skaičiavimais numatoma, kad grynosios išlaidos Kipre 2026 m. išaugs 7,4 %, o 2024, 2025 ir 2026 m. iš viso – 20,1 %. Numatomas 2026 m. grynujų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą ir atitinka 0,9 % BVP metinį nuokrypį. Vertinant 2024, 2025 ir 2026 m. kartu, numatoma, kad už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą bus didesnis ir bendras grynujų išlaidų augimo tempas, o tai atitinka 1,8 % BVP bendrą nuokrypį. Be to, kaip minėta, numatoma, kad 2026 m. biudžeto būklė bus perteklinė, o valdžios sektoriaus skola nesiels 60 % BVP ir turėtų mažėti toliau;
- (17) kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą Sąjungos finansavimo priemonių įgyvendinimą, be kita ko, Europos semestro kontekste, itin svarbus tebėra sistemingas, prasmingas ir savalaikis vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;
- (18) sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), Europos socialinio fondo+ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas Kipre tiek pagal projektų atranką, tiek pagal mokėjimus vyksta sparčiau nei vidutiniškai ES. Svarbu išlaikyti dabartinį pagreitį, kartu kuo labiau didinant investicijų poveikį vietoje. Kipras jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas konkurencingumui ir ekonomikos augimui skatinti. Vis dėlto gali reikėti papildomų įgyvendinimo pastangų kai kuriose srityse, be kita ko, susijusiose su atliekų tvarkymu ir viešuoju miesto transportu. Labai svarbu užtikrinti, kad naujos investicijos, kurias Kipras nustatė atlikdamas sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, visų pirma investicijos, susijusios su penkiais Laikotarpio vidurio peržiūros reglamente¹¹ nustatytais prioritetais, būtų vykdomos greitai ir veiksmingai;

¹¹ 2025 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/1914, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056, kiek tai susiję su konkrečiomis priemonėmis strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą.

- (19) Kipro mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemai vis dar būdingos mažos investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą, silpna žinių valorizacija ir riboti mokslinių tyrimų bei verslo sektorių ryšiai. Kalbant apie teigiamus aspektus, įgyvendinant EGADP ir sanglaudos politiką buvo priimtos tikslinės finansavimo iniciatyvos, kuriomis remiamos novatoriškos įmonės ir startuoliai, o neseniai priimti ir teisės aktai dėl atžalinių įmonių. Vis dėlto pagrindinės kliūtys išlieka, be kita ko, vis dar trūksta išsamios ilgalaikės mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijos, o tai trukdo veiksmingai komercializuoti mokslinių tyrimų rezultatus. Sparti informacinių ir ryšių technologijų (IRT) sektoriaus plėtra suteikia galimybę kurti papildomą naudą visai ekonomikai, stiprinant ryšius su vietos įmonėmis ir mokslinių tyrimų institucijomis;
- (20) galimybės gauti ne bankų teikiamą finansavimą Kipre yra ribotos, o tai varžo verslo plėtrą, įvairinimą ir našumo augimą. Įmonių finansavimo srityje ir toliau dominuoja bankų skolinimas, tuo tarpu kapitalo rinkos yra nepakankamai išvystytos, o rinka grindžiamo finansavimo lygis yra vienas žemiausių Sąjungoje. Nors, siekiant remti alternatyvų finansavimą, pagal EGADP buvo pradėtos kelios iniciatyvos, pavyzdžiui, Kipro nuosavo kapitalo fondas, kol kas taip sutelkta nedaug lėšų. Todėl daugeliui įmonių, ypač neseniai veikiančioms ir novatoriškoms, sunku gauti pakankamą finansavimą. Finansinio raštingumo lygis, palyginti su ES vidurkiu, tebėra žemas, todėl namų ūkiai negali ir nėra motyvuoti imtis diversifikuotų investavimo strategijų. Be to, antroji pensijų sistemos pakopa tebėra nepakankamai išvystyta ir itin fragmentuota, o tai riboja jos vaidmenį tiek pensijų išmokėjimo, tiek ilgalaikio kapitalo pasiūlos požiūriu. Stiprinant profesinių pensijų sistemą ir gerinant namų ūkių dalyvavimą kapitalo rinkose būtų galima padidinti ilgalaikio finansavimo prieinamumą ir prisidėti prie veiksmingesnio santaupų paskirstymo;
- (21) Kipro reguliavimo ir administracinė sistema susiduria su keletu iššūkių. Siekiant juos spręsti imtasi tam tikrų veiksmų, tačiau vis dar išlieka kliūčių investicijoms. Infrastruktūros projektų įgyvendinimas ir toliau vėluoja dėl ilgai trunkančių žemės įsigijimo ir viešųjų pirkimų procedūrų, ribotų administracinių gebėjimų ir koordinavimo iššūkių. Nors buvo priimta administracinės naštos mažinimo ir investuotojams skirtų paslaugų gerinimo priemonių, reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų padidintas veiksmingumas, supaprastintos procedūros ir sumažinta reglamentavimo fragmentacija;

- (22) Kipras turi galimybių patobulinti valstybės valdomų įmonių valdymą. Pagrindiniuose ekonomikos sektoriuose (pvz., elektros energijos, telekomunikacijų, vandens, nuotekų tvarkymo ir infrastruktūros) toms įmonėms tenka vienas svarbiausių vaidmenų. Tačiau jų valdymas vis dar neatitinka tarptautinių standartų – esama nuolatinių trūkumų, susijusių su atskaitomybe, skaidrumu, valdybos narių skyrimo procedūromis bei aiškos atsakomybės politikos nebuvimu. Nors įsteigus nepriklausomą patariamąją tarybą padaryta pažanga siekiant labiau nuopelnais grindžiamo valstybės valdomų įmonių skyrimo į tarybą, įveikti pirmiau minėtus iššūkius, pagerinti tų įmonių veiklos rezultatus, remti jų modernizavimą ir didinti jų indėlį siekiant strateginių politikos, be kita ko, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, tikslų, galėtų padėti veiksmingas neseniai priimto valstybės valdomų įmonių valdymo veiksmų plano įgyvendinimas.
- (23) Kipras patiria iššūkių, susijusių su jo teisingumo sistemos veiksmingumu – bylų nagrinėjimas trunka ilgai, skaitmenizacijos lygis yra žemas, o teismo sprendimus vėluojama vykdyti. Vėluojama įgyvendinti neseniai patvirtintą reformą, kuria siekiama paspartinti tam tikrų bylų nagrinėjimą įsteigiant Admiraliteto teismą ir Komercinių bylų teismą, ir nė vienas iš teismų dar neveikia. Pažanga skaitmeninant teismo procesus, įskaitant visapusiškos bylų valdymo sistemos ir skaitmeninio garso įrašymo technologijų diegimą, tebėra nedidelė, tad vykdymo užtikrinimo kliūtys vis dar egzistuoja, o tai neigiamai atsiliepia teisiniam tikrumui ir investavimo sąlygoms;
- (24) nors Kipras padarė pažangą energetikos pertvarkos srityje, vykdamas šią pertvarką vis dar kyla didelių iššūkių. Kipras tebėra labai priklausomas nuo iškastinio kuro – 2024 m. nafta ir naftos produktai sudarė 85,2 % šalies bendro suvartojamos energijos kiekio. Be to, Kipro priklausomybė nuo energijos importo yra viena didžiausių ES (2024 m. importuota 87,7 % visos naudoti prieinamos energijos). Pastangas įvairinti energijos tiekimą į energijos rūšių derinį įtraukiant gamtines dujas varžo nuolatinis administracinis vėlavimas, lydinčis suskystintų gamtinių dujų (SGD) importo terminalo Vasilike statybas. Energetikos tinklų jungčių su kaimyninėmis šalimis plėtojimo veikla taip pat stagnuoja. Pažymėtina, kad vis dar vėluojama įgyvendinti projektą „Great Sea Interconnector“, kuriuo siekiama panaikinti Kipro energetinę izoliaciją. Atsižvelgiant į tai, kad Kipras yra labai priklausomas nuo išorės importo, labai svarbus vaidmuo tenka atsinaujinantiesiems energijos ištekliais – jie svarbūs ne tik siekiant mažinti Kipro ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro, bet ir didinti jo energetinį saugumą bei atsparumą išorės sukrėtimams energetikos srityje;

- (25) Kipras padidino atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, tačiau būtina dėti daugiau pastangų siekiant išplėsti tinklo pajėgumus ir energijos kaupimo įrenginius, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos atsinaujinančiųjų išteklių energiją naudoti platesniu mastu. Įrengtoji saulės ir vėjo energijos galia 2025 m. gerokai išaugo, tad atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis elektros energijos rūšių derinyje padidėjo iki 27,4 %¹². Nors buvo įdiegtos priemonės, kuriomis siekiama palengvinti ir skaitmenizuoti leidimų išdavimo procedūras, naujų atsinaujinančiųjų išteklių energijos jėgainių prijungimas prie tinklo vis dar gerokai vėluoja. Kipras neturi veikiančių elektros energijos, pagamintos nenaudojant iškastinio kuro, kaupimo sistemų. Nors pagal perdavimo sistemos plėtros planą numatoma įgyvendinti kelis projektus, jų įgyvendinimas tebėra ankstyvame etape. Buvo toliau plėtojamos pagal EGADP ir sanglaudos politiką remiamos renovacijos schemos pastatų energijos vartojimo efektyvumui didinti, kurias papildė reguliavimo priemonės, kuriomis siekiama pritraukti privatų finansavimą energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslais. Darniojo transporto plėtra tebėra sudėtingas iššūkis, kurį dar labiau gilina visiška priklausomybė nuo krovinių vežimo keliais. Būtina dėti daugiau pastangų viešojo transporto tobulinimo, įkrovimo infrastruktūros plėtros ir darniu judumu susijusių finansinių paskatų teikimo srityse;
- (26) Kipras susiduria su dideliais nuolatiniais aplinkos iššūkiais. Vandens trūkumas pasiekė kritinį lygį, o Kipro gėlo vandens naudojimo ir vandens našumo rodikliai yra vieni prasčiausių ES. Nepaisant pastangų, dedamų, be kita ko, pagal EGADP ir sanglaudos politiką, vandens gėlinimo ir infrastruktūros atnaujinimo srityse, investicijos į vandens infrastruktūrą iki šiol buvo nepakankamos sisteminiam pažeidžiamumui, susijusiam su geriamuoju vandeniu ir nuotekų valymu, pašalinti. Be to, atliekų tvarkymo veiklos rezultatai atsilieka nuo ES tikslų – pavyzdžiui, vienam gyventojui tenkantis komunalinių atliekų kiekis Kipre yra vienas didžiausių ES. Pagal 2021 m. Žiedinės ekonomikos veiksmų planą ir sanglaudos politiką priimta keletas priemonių, kuriomis siekiama mažinti atliekų kiekį, gerinti atliekų rūšiavimą ir didinti perdirbimą, tačiau visas šių priemonių potencialas dar neišnaudotas. Be to, siekiant remti investicijų į vandens ir atliekų tvarkymo sričių planavimą ir koordinavimą visame Kipre, itin svarbu tobulinti vietos ir rajonų valdžios institucijų administracinius gebėjimus;

¹² Šaltinis: [ENTSO-E Transparency Platform](https://transparency.entsoe.eu/) (<https://transparency.entsoe.eu/>, žiūrėta 2026 04 09).

- (27) Kipras tebėra pažeidžiamas dėl įvairios su klimatu susijusios rizikos (pavyzdžiui, miškų gaisrų, potvynių, sausrų ir pakrančių erozijos), kuri kelia grėsmę šalies biologinei įvairovei, visuomenės atsparumui ir ekonomikai. Atnaujintos 2025–2050 m. nacionalinės prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos vis dar laukiama ir dėl to vėluojama imtis itin svarbių veiksmų. Be to, į tą nacionalinę strategiją įtraukta patobulinta valdymo sistema galėtų prisidėti prie institucinės sistemos, kuria reglamentuojamas prisitaikymas prie klimato kaitos ir atsparumas jai, nuoseklumo ir veiksmingumo, tačiau šią taip pat vėluojama sukurti. Tolesni veiksmai, įskaitant kai kuriuos pagal sanglaudos politiką remiamus veiksmus, daugiausia sutelkti į kovos su potvyniais infrastruktūros kūrimą ir gaisrų bei nelaimių rizikos valdymą. Tačiau Kipro investicijos į prisitaikymą prie klimato kaitos neatitinka faktinių poreikių;
- (28) atsižvelgdama į itin svarbų žmogiškojo kapitalo vaidmenį didinant Sąjungos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, 2026 m. Taryba rekomendavo valstybėms narėms imtis veiksmų, siekiant skubiai reaguoti į su žmogiškuoju kapitalu susijusius įgūdžių, švietimo ir mokymo sričių struktūrinius iššūkius, trukdančius konkurencingumui. Kiprui skirtos 2026 m. rekomendacijos gali padėti įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo Sąjungoje;
- (29) Kipras susiduria su keliais iššūkiais moterų ir asmenų su negalia integracijos į darbo rinką srityje, taip pat spręsdamas įgūdžių pasiūlos bei paklausos neatitiktis ir darbo jėgos trūkumo problemas. Tvirtos ekonomikos augimo palaikoma Kipro darbo rinka tebėra stipri – užimtumo lygis viršija nacionalinį 2030 m. tikslą, o nedarbas toliau mažėja, tačiau tikslinių aktyvumo skatinimo priemonių ir aktyvios darbo rinkos politikos aprėptis bei veiksmingumas vis dar yra riboti, ypač kalbant apie moteris ir pažeidžiamų asmenų grupes. Valstybinės užimtumo tarnybos pajėgumai taip pat tebėra riboti, todėl jai būtų naudinga griežtesnė stebėseną, vertinimas ir aktyvesnė informavimo veikla, kuriuos padėtų užtikrinti modernizuotos IT sistemos;

- (30) Kipras galėtų toliau didinti kokybišką užimtumą. Nepaisant žemo nedarbo lygio ir dinamiškos darbo rinkos, susirūpinimą tebekelia darbo sąlygos, visų pirma ilgos darbo valandos ir, palyginti su ES vidurkiu, gana didelė menkai apmokamų darbo vietų dalis; šios problemos neproporcingai smarkiai atsiliepia moterims. Vyrų ir moterų darbo užmokesčio bei pensijų atotrūkį didina ir karjeros raidą varžo motinystės poveikis moterų užimtumo rezultatams, taip pat ribotos galimybės naudotis įperkamos kokybiškomis priežiūros paslaugomis. Nors naujausios politikos iniciatyvos, įskaitant įdarbinimo paskatas ir priemones, kuriomis skatinamos lanksčios darbo sąlygos, nukreiptos teisinga linkme, skatinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir gerinti darbo kokybę galėtų padėti veiksmingas tų priemonių įgyvendinimas, taip pat perėjimo į aukštesnės kokybės darbo vietas rėmimas, geresnės mokymosi galimybės didelės paklausos sektoriuose ir geresnė prieiga prie platesnio spektro priežiūros paslaugų;
- (31) Kipras susiduria su iššūkiais, susijusiais su profesinio rengimo ir mokymo stiprinimu, menku dalyvavimu gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse ir prastais pagrindinių įgūdžių ugdymo rezultatais. Šios problemos prisideda prie nuolatinės įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties bei darbo jėgos trūkumo, be kita ko, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai svarbiuose sektoriuose. Taikant EGADP priemones dalyvavimo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje lygis išaugo, tačiau vis dar nesiekia ES tikslo, o tai riboja tiek ankstyvąjį įgūdžių ugdymą, tiek dalyvavimą darbo rinkoje, tuo tarpu įtraukaus švietimo srityje ir toliau susiduriama su dideliais iššūkiais, kadangi neįgalūs ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai vis dar susiduria su kliūtimis, trukdančiomis veiksmingai dalyvauti bendrojo ugdymo sistemoje;

- (32) Kipras turi galimybių patobulinti keletą savo socialinės apsaugos sistemos sričių. Nors spartus ekonomikos augimas iš esmės padėjo sumažinti skurdą, vyresnio amžiaus žmonių, visų pirma asmenų, kurie savo darbingo amžiaus laikotarpiu gavo mažas pajamas, skurdo rizika dėl nepakankamų pensijų pajamų vis dar gerokai viršija ES vidurkį. Be to, nepaisant veiksmų, kurių imtasi, tai, kad nėra visapusiškos, tinkamai finansuojamos ir integruotos ilgalaikės priežiūros sistemos, trūksta darbuotojų, o namuose teikiamos ir bendruomeninės globos paslaugos yra ribotos, varžo galimybę gauti šią priežiūrą ir trukdo deinstitutionalizavimo procesui. Nors imtasi tam tikrų tikslinių priemonių energijos nepritekliaus problemai spręsti, ši problema vis dar kelia susirūpinimą, o tai liudija ribotą tų priemonių aprėptį ir sistemingos stebėsenos trūkumą. Be to, nors pastaruoju metu įgyvendinamos paramos schemos ir numatomas būsto pasiūlos didėjimas, pažeidžiamus namų ūkius toliau slegia socialinio būsto trūkumo ir didelių su būstu susijusių išsiskolinimų problemos;
- (33) atsižvelgdama į glaudžias euro zonos valstybių narių ekonomikos tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2026 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo EGAD planus, imtis veiksmų 2026 m. rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Kiprui skirta 1 rekomendacija padeda įgyvendinti pirmą, antrą ir trečią rekomendacijas dėl euro zonos, 2 rekomendacija padeda įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją dėl euro zonos, 3 rekomendacija padeda įgyvendinti septintą, devintą ir vienuoliktą rekomendacijas dėl euro zonos, 4 rekomendacija padeda įgyvendinti septintą rekomendaciją dėl euro zonos, o 5 rekomendacija padeda įgyvendinti penktą rekomendaciją dėl euro zonos,

REKOMENDUOJA Kiprui 2026 ir 2027 m. imtis šių veiksmų:

1. Nors ir pripažįstama, kad Kipre yra susidaręs valdžios sektoriaus perteklius, atsižvelgiant į iki 2025 m. užregistruotą reikšmingą nuokrypį ir 2026 metams Komisijos numatomą reikšmingą nuokrypį nuo rekomenduojamos grynųjų išlaidų viršutinės ribos, užtikrinti, kad gryniosios išlaidos atitiktų 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomenduotą didžiausią augimo tempą. Didinti bendras gynybos bei saugumo išlaidas ir stiprinti parengtį, kartu užtikrinant skolos tvarumą ir išlaidų efektyvumą, taip pat laipsniškai pritaikyti biudžetą, kad būtų išlaikytos struktūriškai didesnės gynybos išlaidos. Užtikrinti, kad priemonės, kurių imamasi siekiant sušvelninti energijos kainų kilimo poveikį, būtų laikinos, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ar reaguoti į energijai imlių įmonių poreikius ir kad jos išsaugotų paskatas taupyti energiją, o jų fiskaliniai kaštai būtų suderinti su įsipareigojimais pagal ES fiskalinę sistemą;
2. užtikrinti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įgyvendinamų reformų ir investicijų tęstinumą. Išlaikyti įgyvendinimo pagreitį sanglaudos politikos programose, remiantis, kai tikslinga, išteklių perskirstymu strateginiams prioritetams ir lankstumo galimybėmis, dėl kurių susitarta sanglaudos politikos sistemos laikotarpio vidurio peržiūros kontekste;
3. plėtoti mokslinius tyrimus ir inovacijas skatinant viešąsias ir privačiąsias investicijas į MTP, didinant mokslinių tyrimų ir verslo sinergiją ir priimant ilgalaikę mokslinių tyrimų ir inovacijų strategiją su nustatytais rodikliais bei daugiamečiu finansavimu. Sudaryti palankesnes sąlygas ekonomikos įvairinimui gerinant galimybes naudotis alternatyviais taupymo produktais ir kapitalo rinkos priemonėmis, stiprinant papildomą pensijų sistemą ir didinant finansinį raštingumą. Paprastinti reglamentavimą ir mažinti administracinę naštą. Gerinti valstybės valdomų įmonių valdymą taikant priemones, kuriomis būtų toliau gerinama nuopelnais grindžiamo valdybos narių skyrimo praktika, taip pat vykdant atsakomybės politiką ir veiklos rezultatais grindžiamą valdymą. Didinti teisingumo sistemos veiksmingumą, be kita ko, tęsiant teisminių institucijų darbo srautų skaitmenizaciją;

4. mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro ir toliau įvairinti energijos tiekimą, visų pirma plėtojant energetikos tinklų jungtis su kaimyninėmis šalimis, didinant finansavimą energijos vartojimo efektyvumui didinti, atnaujinant elektros tinklą bei energijos kaupimo įrenginius, taip pat plėtoti darnų judumą ir viešąjį transportą. Gerinti vandens, nuotekų ir atliekų tvarkymą didinant investicijas į infrastruktūrą, ugdyti vietos valdžios institucijų administracinius gebėjimus skatinant tausaus vandens naudojimo praktiką ir didinant rūšiuojamojo komunalinių ir pakuočių atliekų surinkimo mastą. Tobulinti institucinę sistemą, kuria reglamentuojamas prisitaikymas prie klimato kaitos;
5. spręsti darbo jėgos trūkumo problemą ir gerinti darbo vietų kokybę stiprinant pažeidžiamų grupių dalyvavimą darbo rinkoje, toliau didinant profesinio rengimo ir mokymo pajėgumus ir patrauklumą, skatinant suaugusiųjų mokymąsi, didinant Valstybinės užimtumo tarnybos pajėgumus ir stiprinant aktyvią darbo rinkos politiką. Toliau didinti dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, gerinti pagrindinius įgūdžius ir didinti moksleivių dalyvavimą gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) srityse. Didinti ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumą ir aprėptį, išplėsti šių paslaugų gavimo kriterijus galinčių atitikti asmenų ratą ir mažinti didelius mokėjimus savo lėšomis. Gerinti pažeidžiamų grupių socialinę apsaugą teikiant tikslinę paramą energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams, užtikrinant tinkamas minimalias pensijas ir didinant įperkamo bei socialinio būsto prieinamumą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė